17/09/2019

Το BBC «μαγεύεται» από την αρχαία πόλη της Τενέας

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Ο βρετανικός δημοσιογραφικός οργανισμός δημοσιεύει αφιέρωμα για την Τενέα, η οποία ανακαλύφθηκε τον Οκτώβριο του 2018 χάρη στην επιμονή της αρχαιολόγου Ελένης Κόρκα και της ομάδας της.

Εκτενές άρθρο στην ανακάλυψη της αρχαίας πόλης της Τενέας από την αρχαιολόγο Ελένη Κόρκα και την ομάδα της αφιερώνει το BBC.

Η χαμένη πόλη της Τενέας σε πολλούς ελληνικούς μύθους, όπως αυτός του Οιδίποδα, αλλά και σε ιστορικά κείμενα. Η τοποθεσία της Τενέας ανακαλύφθηκε από την Κόρκα και την ομάδα της τον Οκτώβριο του 2018. Βρίσκεται πολύ κοντά στο χωριό Χιλιομόδι.

«Σύμφωνα με το μύθο» γράφει, βαθιά εντυπωσιασμένη, η δημοσιογράφος Jessica Bateman, «η πόλη της Τενέας ιδρύθηκε από τους Τρώες, κατά προσέγγιση στη χρονική περίοδο του 1.100 πΧ. Την έχτισαν αιχμάλωτοι πολέμου. Επελέγη το συγκεκριμένο σημείο, διότι ήταν πάνω στο δρόμο μεταξύ Κορίνθου και Μυκηνών. Σύμφωνα με τον μύθο, στην Τενέα ανατράφηκε ο Οιδίποδας, αφότου είχε εκδιωχθεί από τη Θήβα ως βρέφος. Η Τενέα ήταν ήταν μία από τις πιο μεγάλες και τις πλέον οικονομικά ισχυρές πόλεις στην περιοχή της Κορινθίας κατά την αρχαιότητα. Ωστόσο, έως πρόσφατα κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί πού ακριβώς βρισκόταν – ή γιατί χάθηκε από προσώπου γης».

Η περιπέτεια των ανασκαφών

Όπως γράφει η Bateman στην ταξιδιωτική ενότητα του bbc.com, η αναζήτηση της Τενέας ξεκίνησε το 1984. Κάποιοι ντόπιοι αγρότες προσπαθούσαν να ανοίξουν ένα αρδευτικό κανάλι. Κατά τη διάρκεια των εργασιών, σκάβοντας το έδαφος, βρήκαν μια σαρκοφάγο, σπασμένη στα δύο. Απευθύνθηκαν αμέσως στην αρχαιολογική υπηρεσία και ανέφεραν το συμβάν στη νεαρή τότε αρχαιολόγο, την

Ελληνοαμερικανίδα Ελένη Κόρκα, η οποία ασκούσε το επάγγελμά της μόλις για πέντε χρόνια.

«Μόλις είδα τη σαρκοφάγο, κατάλαβα ότι είχαμε να κάνουμε με κάτι μοναδικό» περιέγραψε η Κόρκα στην Bateman ανακαλώντας την κρίσιμη εκείνη στιγμή που ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με μια έρευνα που θα γινόταν για εκείνην έργο ζωής. «Μερικές φορές ένα εύρημα συνδέεται με έναν συγκεκριμένο άνθρωπο, σχεδόν σε πνευματικό επίπεδο» εξηγεί η Ελένη Κόρκα, προσπαθώντας να εξηγήσει το γιατί αφοσιώθηκε στον εντοπισμό και την αποκάλυψη της Τενέας.

Η σαρκοφάγος που βρήκαν οι αγρότες είχε το σχήμα αμφορέα, διακοσμημένου με λέοντες. Περιείχε έναν σκελετό μαζί με προσφορές στον νεκρό. «Δεν έχουμε βρει ποτέ κάτι που να μοιάζει με αυτό ως προς τον ζωγραφικό διάκοσμο. Δεν γνωρίζουμε ακόμη πώς θα μπορούσαν να μοιάζουν έργα της αρχαϊκής ζωγραφικής τέχνης. Δεν έχουμε κάποιο άλλο δείγμα από την αρχαϊκή περίοδο» λέει η δρ Κόρκα.

Η αρχαιολόγος περιγράφει και τα προβλήματα που αντιμετώπισε: λόγω της έλλειψης εμπειρίας της και της έλλειψης άλλων αποδείξεων, δεν κατάφερε τότε να πάρει επίσημη άδεια για να πραγματοποιηθεί ανασκαφή στην περιοχή.

Οι αρχαιοκάπηλοι, βέβαια, γνώριζαν για τον «θησαυρό» που υπήρχε στην περιοχή και αγόραζαν οποιοδήποτε θραύσμα αρχαιότητας έβρισκαν οι αγρότες. Η Ελένη

Κόρκα πάσχιζε να προστατεύσει τη θαμμένη πόλη όπως μπορούσε. Το 2010, με τη βοήθεια της Αστυνομίας, κατάφερε να σταματήσει την παράνομη πώληση δύο αγαλμάτων και, τελικά, το 2013 έλαβε την πολυπόθητη άδεια να διενεργήσει αρχαιολογική έρευνα για την Τενέα.

Στη συνέχεια του μακροσκελούς άρθρου, η συντάκτρια διηγείται την εμπειρία της από την περιήγηση στα γύρω χωριά, όπως το Χιλιομόδι. Εκεί η Ελένη Κόρκα, μαζί με τους στενούς συνεργάτες της, τον Κωνσταντίνο Λαγό και τον πασίγνωστο Ιταλό Antonio Corso, μια παγκόσμια αυθεντία στην αρχαιοελληνική γλυπτική, εξέθεσαν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν στην αρχή. Η ομάδα τους ήταν πολύ μικρή και είχαν ελλιπή χρηματοδότηση.

Στην περιοχή έγινε γεωφυσική μελέτη, αλλά όταν άρχισε η ανασκαφή δεν βρήκαν τίποτα. Έτσι πήγαν στο σημείο όπου βρέθηκε η πρώτη σαρκοφάγος, όπου βρήκαν 40 ακόμη σαρκοφάγους.

Στη συνέχεια, ανακάλυψαν μέρος ενός αρχαίου δρόμου, που οδηγούσε σε ένα ρωμαϊκό μαυσωλείο από το 100 π.Χ. Εκεί, βρέθηκαν θαμμένες γενιές ολόκληρες. Στον τάφο, υπήρχε και μία στέρνα που κατά πάσα πιθανότητα χρησιμοποιούταν για τελετουργικά και θυσίες.

Τον περασμένο Οκτώβρη, βόρεια από τον τάφο, βρέθηκαν σπίτια και εν τέλει η ίδια η πόλη. «Τα περισσότερα επιφανειακά ευρήματα είχαν ήδη κλαπεί από αρχαιοκάπηλους» εξηγεί ο Κωνσταντίνος Λαγός. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της αρχαίας πόλης βρίσκεται 2 ή 3 μέτρα κάτω από την επιφάνεια του εδάφους.

Επιλέον, πάνω από 200 νομίσματα έχουν βρεθεί, απόδειξη ότι η Τενέα ήταν ένας πλούσιος τόπος. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στους τάφους βρέθηκαν χρυσά νομίσματα δίπλα από τους νεκρούς. Τα νομίσματα αυτά χρησιμοποιούνταν ως δώρο στον Χάροντα, τον βαρκάρη του Κάτω Κόσμου. Συνήθως, τα νομίσματα που συνοδεύουν τους νεκρούς είναι μηδαμινής αξίας, αλλά στην Τενέα φαίνεται ότι υπήρχε μεγάλη οικονομική άνεση.

Στα ευρήματα συμπεριλαμβάνονται ζωγραφισμένα αγγεία σκαλιστοί φανοί και μεταλλικά αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν από αθλητές για απομακρύνουν το λάδι με το οποίο καθάριζαν τα σώματά τους. Αυτό το τελευταίο εύρημα οδήγησε την ομάδα της Κόρκα στην υπόθεση ότι στην περιοχή υπήρχε και στάδιο, αν και κάτι τέτοιο δεν έχει βρεθεί ακόμα.

«Σχεδόν τα πάντα στην Τενέα είναι μοναδικά» αναφέρει η Ελένη Κόρκα. Εξηγεί ότι οι άνθρωποι της Τενέας ήταν Τρώες, όχι Έλληνες και είχαν τη δική τους ταυτότητα. Χρησιμοποιούσαν διαφορετικά είδη κεραμεικής και είχαν διαφορετικές ταφικές παραδόσεις σε σχέσεις με τις γειτονικές Μυκήνες και την Κόρινθο. Για παράδειγμα, πέρα από τη χρήση χρυσών νομισμάτων, τα τοποθετούσαν στο στήθος και όχι στο στόμα των νεκρών.

Ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια είναι γιατί εξαφανίστηκε η Τενέα. Πρόκειται για έναν αναλογικά τεράστιο οικισμό, όπου διέμεναν περί τους 100.000 άνθρωποι. Η πλούσια Τενέα διέθετε ακμάζοντα πολιτισμό, με θέατρα, λατρευτικούς χώρους και

μια «αγορά», όπου οι πολίτες συναθροίζονταν. Πώς γίνεται μία τόσο μεγάλη πόλη να εξαφανίστηκε χωρίς να υπάρχει ίχνος εξήγησης στα ιστορικά κείμενα;

Μία θεωρία είναι ότι η πόλη καταστράφηκε από την επιδρομή των Βησιγότθων στην Ελλάδα το 397 μ.Χ. Βέβαια, δεν τέλειωσε εκεί η ιστορία της Τενέας καθώς υπήρχαν ενδείξεις ότι κατοικούνταν μέχρι και 200 χρόνια μετά από το 397, αν και η πόλη είχε χάσει πια τη λάμψη του παρελθόντος.

Ωστόσο, μετά από αυτό δεν υπάρχει τίποτα απολύτως. Ίσως αυτό συνέβη, λόγω της εισβολής των Σλάβων κατά τα βυζαντινά χρόνια. Μετά την εγκατάλειψή της, με το πέρασμα του χρόνου, τα πολλά ρυάκια της περιοχής σκέπασαν την πόλη με λάσπη και νερό.

«Έχουμε βρει μόνο την κορυφή του παγόβουνου» δηλώνουν τα μέλη της επιστημονικής ομάδας που προΐσταται των ερευνών στην Τενέα, διαβεβαιώνοντας ότι «η Τενέα θα απασχολεί την αρχαιολογία και την επιστήμη τουλάχιστον για τα επόμενα 100 χρόνια».

Πηγή: in.gr